

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Проректор з навчально-методичної роботи
Карина НЕМАЦІКАЛО

Політична регіоналістика

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань **Усі галузі**
Спеціальність **Усі спеціальності**
Освітній рівень **другий (магістерський)**
Освітня програма **Усі освітні програми**

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

вибіркова
українська

Завідувач міжнародних відносин,
політичних наук і практичної філософії

Олег КУЗЬ

Харків
2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри міжнародних відносин, політичних наук і практичної філософії,
протокол № 1 від 30.08.2021 р.

Розробники:

Кузь О. М., д.філос.н., проф. кафедри міжнародних відносин, політичних наук і практичної філософії;

Коротков Д. С., к.політ.н., доц. кафедри міжнародних відносин, політичних наук і практичної філософії

Лист оновлення та перезатвердження робочої програми навчальної дисципліни

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Експліцитним завданням «Політичної регіоналістики» є вивчення регіону як складного соціально-політичного явища. Регіон постає об'єктом вивчення низки суміжних дисциплін і наук, таких як регіональна економіка, політична географія, регіональна етнографія, регіональна соціологія, регіональне природокористування. Однак вивченням власне проблем політичного характеру: політичних режимів і практик у регіональному вимірі, регіональних політичних систем, культур тощо, – займається політична регіоналістика. Дана дисципліна передбачає використання міждисциплінарного підходу щодо вивчення світу «політичного» у регіональному вимірі.

Під політичною регіоналістикою мається на увазі сукупність досліджень макрополітичних процесів на регіональному рівні, специфічних аспектів регіонального управління, взаємовідносин між центром і регіонами.

Мета навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Політична регіоналістика» є формування у студентів системи знань та аналітичних навичок у царині сучасної політичної регіоналістики, цілісного уявлення про територіальні структури сучасних суспільств, теоретичні та практичні проблеми регіоналістики шляхом систематизованого вивчення концептуально-методологічних основ дослідження регіону та процесів регіоналізації, основних теорій організації просторово-територіальних систем, основ політичного районування та електоральної географії України. У якості *завдань* вивчення дисципліни постають:

- опанування концептуально-методологічних основ дослідження регіону та процесів регіоналізації;
- засвоєння основних теорій організації просторово-територіальних систем;
- аналіз розподілу компетенції між центральним, регіональним і місцевим рівнями влади;
- розуміння внутрішньополітичних проблем українських і закордонних регіонів;
- опанування засад політичного районування та електоральної географії України.

Навчальна дисципліна «Політична регіоналістика» пропонується як вибіркова (маг-майнор) для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за всіма спеціальностями та освітніми програмами.

Курс	1 М
Семестр	2
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	залік

Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Здатність аналізувати глобальні, регіональні та локальні фактори формування зовнішньо-політичної стратегії України / інших держав.	Знати зміст понять «політична регіоналістика» і «політичний регіон»; мати уявлення про політико-правову організацію і динаміку відносин «Центр – регіони»; розумітися на регіональних політичних процесах у сучасних державах і Україні; вільно орієнтуватися в питаннях регіональної політики, регіональної влади і регіональних еліт у сучасній Україні.
Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати	Вміти застосовувати отримані знання в політичних дослідженнях, в діяльності

міждисциплінарних наукових досліджень у сфері міжнародних відносин та світової політики.	органів державної влади та місцевого самоврядування, політичних організацій і бізнес-структур; мати навички регіональних політичних досліджень, виявлення і аналізу регіональних політичних акторів та їхніх інтересів, інтерпретації політичних відносин між територіальними рівнями влади.
--	--

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Політична регіоналістика як субдисципліна політичної науки та соціально-політична практика

Тема 1. Регіон як рівень соціально-політичного аналізу

Теорія, предмет і об'єкт політичної регіоналістики. Просторовий вимір політики. Історія політичної географії та політичної регіоналістики. Держава як територія. Регіоналізація в державі. Відносини «центр – периферія».

Поняття «регіон». Співвідношення регіонознавства і країнознавства. Види регіонів і критерії їх виділення. Сучасна глобалізація та її взаємозв'язок з процесами регіоналізації. Основні історико-культурні регіони світу. Специфіка культурно-релігійних макрорегіонів. Приклади міжнародно-політичних регіонів (НАТО, АСЕАН, etc). Геоекономічні та геополітичні регіони. Цивілізаційні макрорегіону сучасного світу.

Політична регіоналістика. Проблеми становлення політичної регіоналістики в сучасній Україні. Співвідношення понять «політична регіоналістика», «регіональна політологія», «регіонознавство», «регіональна політика», «геополітика». Місце політичної регіоналістики в системі суспільних наук. Політична регіоналістика і політичні процеси в регіонах. Методи політичної регіоналістики. Функції політичної регіоналістики. Політичні, економічні, географічні, юридичні, культурологічні, історичні, філософські аспекти регіоналізму.

Регіон як об'єкт міждисциплінарних досліджень. Комплексна дефініція регіону. Місце регіону в територіальній організації суспільства. Проблема політичного статусу регіону. Сучасні підходи до виділення регіону на Заході і пострадянському просторі. Регіон: економічний, політичний, культурний, ментальний. Регіоналізм, регіоналізація і глобалізація. Регіоналізм як «вимоги регіонів», регіоналізація як «відповідь центру», регіоналізм як соціокультурна доктрина.

Тема 2. Держава як територіально-політична система

Основи політико-географічного аналізу. Держава як категорія політичної географії і геополітики; фрагментація й інтеграція як державотворчі процеси; державне будівництво в контексті еволюції територіальних систем; електоральна географія.

Економічний і культурний детермінізм у поясненні процесів територіального та регіонального розвитку. Цивілізаційний підхід до аналізу територіальних проблем. Територіальна організація держави.

Регіоналістика в контексті політико-географічного підходу. Фрідріх Ратцель про роль регіонів у структурі політичного простору. Моделі взаємовідносин «центр-периферія» за С. Терроу: дифузно-ізоляційна, залежно-маргінальна, модель бюрократичної інтеграції. Роботи Ф. Дж. Тернера, Річарда Гартшорна, У. Бернхема. Теорія дифузії іновачій Торстена Хегерстранда. Концепція «багатоскладових суспільств» Аренда Лейпхарта. Теорія «соціальних водорозділів» Сеймура Ліпсета і Стейна Роккана.

Тема 3. Практики територіальної організації держави

Типи територіально-державного устрою: загальна характеристика. Первинні елементи територіального устрою суспільства. Територіальні системи країн світу. Політико-територіальний та історико-культурний устрій держав. Регіональний фактор у територіальному устрої різних

країн. Політичні технології врегулювання просторових протиріч у закордонних країнах. Сучасні реформи політико-територіального устрою. Централізація й децентралізація як моделі внутрішньодержавних відносин. Процеси децентралізації і регіоналізація. Унітарна, децентралізована, федеративна і конфедеративна форми державності. Квзіфедеративна держава. Основні поняття територіальної структури (територія, простір, регіон, район, ареал, штат, комуна тощо). Регіоналізація й районування.

Історичні умови виникнення й особливості функціонування федеративних держав. Симетричні й асиметричні федерації. Конституційні й договірні федерації. Гарантії цілісності держави: проблеми автономізації, федералізації сепаратизму й сецесії.

Поняття адміністративно-територіального поділу держави (АТП) і його основні функції. Основні принципи адміністративно-територіального устрою та вимоги до нього у світовій практиці.

Історико-культурні чинники регіоналізації української держави. Підходи до реформування АТП в Україні: історія і сучасність. Дореволюційні проекти адміністративного устрою України. Три сучасних підходи до реформування АТП: федералізація, укрупнення областей, збереження існуючого обласного поділу. Особливості проведення адміністративної реформи.

Тема 4. Регіоналізм і моделі регіоналізації

Європейський досвід регіоналізації. Підсумки регіоналізації: досвід федеративної Бельгії, регіоналізованих унітарних держав – Італії, Іспанії та Великобританії, унітарних держав передання повноважень – Франції, Нідерландів, Португалії.

Європейський Союз – національна держава – регіон. Хартія регіоналізації в Європі. Ідея «Європи регіонів».

Регіоналізм і спроби реформування адміністративних систем Великобританії, Нідерландів, Португалії і Греції. Успіх регіоналізації в Бельгії, Франції, Італії та Іспанії.

Чинники становлення та розвитку територіально-політичної системи України. Фізико-географічне районування території України. Економіко-географічне районування території України. Культурно-географічне районування території України. Адміністративно-територіальний поділ України. Відносини «центр – регіони» та ієрархія територіального управління в Україні.

Змістовий модуль 2. Регіональна політика та регіональний політичний процес в Україні.

Тема 5. Регіональна політика

Поняття, суб'єкти та об'єкти регіональної політики. Місце регіональної політики у структурі державної політики. Система регулювання територіального розвитку держави. Стратегія територіального розвитку держави. Типи регіональної політики. Загальнодержавні та регіональні інтереси. Регіональні цільові програми. Методи регулювання регіонального розвитку. Бюджетне регулювання та міжбюджетні відносини.

Основні положення регіональної політики. Інструменти регіональної політики в сучасних державах. Практика регіональної політики в Україні. Державна регіональна політика і державне управління. Принципи державного міжрегіонального управління. Політичні і соціально-економічні причини поляризації та інтеграції регіонів.

Множинність існуючих моделей взаємовідносин центру і регіонів. Моделі відносин «регіон-центр» та їх характеристика (моделі домінування, впливу, взаємодії, співучасті, відчуженості). Рівень впливу центру та інтереси регіонів. Ступінь самостійності регіонів. «Політичний договір» як основний механізм розмежування компетенції, відповідальності, сфер впливу. Еволюція нормативно-правової бази відносин між центром і регіонами України.

Регіональне представництво в центральних органах влади. Регіональний лобізм: форми, інститути, методи.

Призначення європейської регіональної політики. Правові засади європейської регіональної політики. Етапи розвитку європейської регіональної політики. Розвиток транскордонного співробітництва в Європі.

Тема 6. Регіональні політичні процеси, регіональна влада та еліти

Теоретичні підходи до сутності місцевого самоврядування. Теорії й концепції місцевого самоврядування – класичні (суспільна й державна теорії) і сучасні (концепції суспільного вибору, дуалістична і локальна).

Світові моделі місцевого самоврядування. Класичні моделі: англосаксонська, французька (континентальна), змішана (іберійська) і радянська; альтернативні варіанти – інтегровані системи, дуальні системи, системи розщепленої ієрархії; три типи моделей здійснення управління й самоврядування: централізована, децентралізована й змішана (дуалістична).

Структура й функції місцевого самоврядування. Регіональне і місцеве управління: цілі й завдання, структура органів. Моделі владних відносин у регіоні та між центром і регіонами: світовий досвід. Регіональне представництво в центральних органах влади. Лобіювання регіональних інтересів.

Регіональні еліти, їх характеристики і ознаки. Поняття «регіональна еліта». Структурний аналіз регіональної еліти. Сутність соціогенетичного підходу. Географічний підхід у визначенні структури регіональної еліти. Специфіка етнічного підходу до визначення структури регіональної еліти. Місце і роль регіональної еліти у політичній системі суспільства: аналіз різноманітних аспектів політичного впливу регіональної еліти. Регіональні еліти в радянському і пострадянському просторі. Модель владних відносин в регіоні. Структура регіональної політичної еліти. Клієнтелізм в українських регіонах.

Вплив регіональної еліти на законотворчий та електоральний процеси. Методи дослідження походження регіональної еліти. Аналіз динаміки оновлення регіональної еліти. Чинники консолідації та диференціації регіональної еліти. Способи рекрутування регіональної еліти.

Особливості позиціонування і легітимації елітних груп у регіональному політичному процесі та суспільстві. Система відносин регіональних правлячих еліт і інших політичних елітних груп, політичної та економічної еліти.

Тема 7. Регіональна ідентичність та регіональна політична культура

Культурно-історичні та соціально-економічні передумови розвитку регіональної ідентичності. Основні елементи регіональної ідентичності. Розвиток політичної (регіональної) ідентичності як результат стратегій політичних акторів. Аналіз впливу регіональної ідентичності на сприйняття загальнонаціональних політичних проблем: особливості електоральної поведінки. Оцінка релевантності культурних передумов для оформлення регіональних політичних рухів. Вплив елементів політичної культури на розвиток регіонів. Сутність регіональної політичної культури. Політичні культури субнаціональних територіальних одиниць: типологія Данієля Елазара.

Політичний регіоналізм як вираз регіональної політичної культури. Національна політична культура: злиття або мозаїка регіональних? Регіональні політичні культури в Україні. Аналіз особливостей політичної свідомості й поведінки, партійної структури українського суспільства.

Регіональні виборчі системи: основні типи і політичний зміст. Реформування виборчої системи в Україні та його політичні наслідки. Типи виборчих кампаній на регіональному рівні й чинники голосування. Федеральні, регіональні й локальні виборчі кампанії (загальна характеристика). Місцеві вибори в українських регіонах: особливості організації та основні результати виборчих кампаній.

Регіональний ринок політичних послуг. Політична реклама в українських регіонах. Теоретичні основи електоральної географії: основні напрямки і методи дослідження. Географічні фактори голосувань, електоральне районування території. Виборчий округ як електоральна одиниця регіонального рівня. Електоральна географія і регіональна політична культура.

Тема 8. Регіональні політичні конфлікти

Поняття «регіональний конфлікт». Природа регіональних конфліктів. Виміри регіональних конфліктів. Горизонтальні регіональні конфлікти як фактор розвитку держави. Специфіка регіональних політичних конфліктів. Дослідження динаміки регіональних політичних конфліктів. Етнополітичний конфлікт як різновид регіонального політичного конфлікту вертикального характеру.

Стратегії врегулювання регіональних політичних конфліктів. Сутність інтеграційної стратегії врегулювання регіональних політичних конфліктів: умови застосування інтеграційної техніки, дослідження сецесії / іреденти як механізму врегулювання регіональних політичних конфліктів. «Сироти сецесії» як проблемний кейс. Характеристика консолідації як стратегії врегулювання регіональних політичних конфліктів: аналіз можливості застосування консолідаційних механізмів. Деволюція як стратегія врегулювання регіональних політичних конфліктів.

Перелік практичних (семінарських) занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Методи навчання та викладання

При викладанні навчальної дисципліни «Політична регіоналістика» використовуються традиційні методики інформаційно-рецептивної та репродуктивної спрямованості, а також сучасні методи активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, які передбачають застосування таких навчальних технологій, як: проблемні лекції, міні-лекції, дискусії, дебати, робота в малих групах.

Назви тем	Практичне застосування навчальних технологій
Тема 1. Регіон як рівень соціально-політичного аналізу	Дискусія на практичному занятті навколо питання «Чи загрожує регіоналізація цілісності держави?»
Тема 2. Держава як територіально-політична система	Міні-лекція: «Державний суверенітет у світі, що глобалізується»
Тема 3. Практики територіальної організації держави	Міні-лекція «Чому федералізація – це табу?»
Тема 4. Регіоналізм і моделі регіоналізації	Дискусія з питання «Україна – єдина країна: конотації, сенси та значення»
Тема 5. Регіональна політика	Дебати про співвідношення внутрішньої та зовнішньої політики держави.
Тема 6. Регіональні політичні процеси, регіональна влада та еліти	Міні-лекція з питання «Що таке громадянське суспільство?»
Тема 7. Регіональна ідентичність та регіональна політична культура	Міні-лекція з питання «Чи потрібен мультикультуралізм Україні?»
Тема 8. Регіональні політичні конфлікти	Робота в малих групах щодо доведення або спростування тези «Ubi bene, ibi Patria»

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних і семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100; мінімальна сума, що дозволяє студенту складати залік, – 60 балів);

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі заліку згідно з графіком навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів.

За роботу на лекційному занятті студент може отримати 1 бал (усього 7 балів за семестр). На семінарському занятті оцінюються:

- участь студента у дебатах за запропонованими темами;
- участь в обговоренні питань, що становлять його зміст;
- усні доповіді;
- презентації есе тощо.

За участь у семінарському занятті студент може отримати 1 бал (усього 13 балів за семестр), якщо він виявляє достатнє розуміння сутності проблем, що обговорюються.

Поточний контроль успішності навчання здійснюється у формі:

– перевірки доповіді за заданою тематикою – 4 рази за семестр на семінарських заняттях, усно. Максимальна оцінка за доповідь – 4 бали (усього 16 балів за семестр); її можна отримати, якщо доповідь має логічну структуру, висновки є аргументованими, теоретичний матеріал викладений вільно із розумінням основних понять;

– участі у дебатах – 4 рази за семестр, усно. Дебати з окреслених проблем політичної регіоналістики допомагають студентові набути навичок публічної промови та доведення власної дослідницької позиції. Максимальна оцінка – 4 бали (усього 16 балів за семестр);

– перевірки есе за заданою тематикою – 2 рази за семестр, захист проводиться на семінарських заняттях в усній формі (імітація промови). Максимальна оцінка – 12 (усього 24 бали за семестр);

– аналітичної презентації (за попередньо погодженою темою) на семінарському занятті – один раз за семестр. Максимальна оцінка – 24 бали.

Позааудиторна самостійна робота студента (СРС) в межах навчальної дисципліни «Політична регіоналістика» включає: опрацювання лекційного матеріалу, поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань, про які викладач повідомляє студентів; пошук та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; підготовку доповідей; перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до промови (за темою есе) та аналітичної презентації; систематизацію вивченого матеріалу для підготовки до заліку. Результати СРС перевіряються і оцінюються під час аудиторного поточного контролю – усних опитувань, доповідей, участі у дискусії тощо.

Підсумковий контроль успішності навчання здобувачів вищої освіти з дисципліни «Політична регіоналістика» та рівня сформованості у них компетентностей, які підтримуються даною освітньою компонентою навчального плану, визначається як сума (проста) балів за результатами успішності студента при поточному контролі.

Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Сумарний результат у балах за семестр складає – «60 і більше балів – зараховано», «59 і менше балів – не зараховано» – та заноситься у залікову «Відомість обліку успішності» з навчальної дисципліни.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, що наведено в таблиці «Шкала оцінювання: національна та ЄКТС». Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання	Форми оцінювання	Мак бал	
Змістовий модуль 1. Політична регіоналістика як субдисципліна політичної науки та соціально-політична практика				
<i>Аудиторна робота</i>				
Тема 1.	Лекція	Тема 1. Регіон як рівень соціально-політичного аналізу	робота на лекції	1
	Семінарське заняття	1. Епоха глокалізації: глобальний світ у локальному (регіональному) вимірі (політико-філософські, політологічні та соціологічні експлікації). 2. Регіон у сучасному світі. Концептуальні підходи до виділення регіону на Заході й пострадянському просторі. 3. Співвідношення понять «регіон», «регіональність», «регіоналізм», «регіоналізація», «регіональна політика». 4. Інституціоналізація політичної регіоналістики як напрямку політичної науки. 5. Проблематика регіоналізму в закордонній та вітчизняній політичній думці. 6. Становлення політичної регіоналістики в Україні: основні наукові центри, напрями досліджень, своєрідність вітчизняної традиції.	участь у обговоренні питань семінарського заняття; участь у дебатах	2 4
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка доповіді		
<i>Аудиторна робота</i>				
Тема 2.	Лекція	Тема 2. Держава як територіально-політична система	робота на лекції	1
	Семінарське заняття	1. Держава як територія. Регіон і територіальна структура. 2. Регіоналізація як структурування	участь у обговоренні питань семінарського	2

		державного простору: політичний, етнокультурний, соціально-економічний та географічний виміри. 3. Регіоналізація у багатоскладовому суспільстві. 4. Чинники і форми регіоналізації. Географічне моделювання та регіональний політичний аналіз.	заняття; доповідь (промова)	4
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка доповіді		
Тема 3.	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 3. Практики територіальної організації держави	робота на лекції	1
	Семінарське заняття	1. Територіальна організація держави. Адміністративно-територіальний поділ держави. 2. Політико-адміністративні кордони. Гарантії цілісності держави. 3. Територіально-політична децентралізація. Концептуалізація балансу «центр – регіони». 4. Сучасний порівняльний федералізм. Теоретичне обґрунтування феномену федералізму. 5. Специфіка виникнення та еволюція федеративних держав. 6. Адміністративно-територіальний устрій України: стан та перспективи.	участь у обговоренні питань семінарського заняття; аналітична доповідь; участь у дебатах	2
				4 4
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка есе		
Тема 4.	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 4. Регіоналізм і моделі регіоналізації	робота на лекції	1
	Семінарське заняття	1. Розмежування понять «регіоналізм» і «регіоналізація». Регіони в європейському інтеграційному процесі. 2. Чинники регіоналізації Європейського політичного простору. Європейський регіоналізм і проблеми західноєвропейської інтеграції. 3. Концепції європейського регіоналізму. Концепція «Європи регіонів». 4. Регіони як учасники міжнародних відносин. Європейські моделі регіоналізації. 5. Регіоналізація українського соціуму як чинник політики.	участь у обговоренні питань семінарського заняття; участь у дебатах; презентація есе	2 4 12

Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка аналітичної доповіді		
Змістовий модуль 2. Регіональна політика та регіональний політичний процес в Україні				
Аудиторна робота				
Тема 5.	Лекція	Тема 5. Регіональна політика	робота на лекції	1
	Семінарське заняття	1. Поняття, суб'єкти та об'єкти регіональної політики. Місце регіональної політики у структурі державної політики. 2. Стратегія територіального розвитку держави. Типи регіональної політики. 3. Регіональна політика ЄС. 4. Загальнодержавні та регіональні інтереси. Регіональні цільові програми. 5. Концепція державної регіональної політики України: витоки, методологія, експлікації, перспективи.	участь у обговоренні питань семінарського заняття; аналітична доповідь; презентація есе	2 4 12
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка до дебатів		
Аудиторна робота				
Тема 6.	Лекція	Тема 6. Регіональні політичні процеси, регіональна влада та еліти	робота на лекції	1
	Семінарське заняття	1. Теорії та моделі місцевого самоврядування. Структура та функції місцевого самоврядування. 2. Регіональна влада в Україні. Генеза регіонального самоврядування й управління в Україні. 3. Моделі регіонального розвитку та представництва в проєктах українських політичних інновацій. 4. Регіональне представництво в центральних органах влади. Регіональний лобізм: форми, інститути, методи. 5. Вплив регіональних еліт на українську політику: інститути і неформальні механізми.	участь у обговоренні питань семінарського заняття; аналітична доповідь; участь у дебатах	2 4 4
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка аналітичної презентації		
м а	Аудиторна робота			

	Лекція	Тема 7. Регіональна ідентичність та регіональна політична культура	робота на лекції	1
	Семінарське заняття	1. Національна та регіональна ідентичності. Політичний регіоналізм як наслідок регіональної політичної культури. 2. Співвідношення понять «політична культура» і «політична субкультура». Властивості регіональної політичної культури. Регіональні політичні культури в Україні. 3. Електоральна географія: теорія та методи дослідження. 4. Загальна характеристика загальнодержавних, регіональних і місцевих виборчих кампаній. 5. Регіональні партії і рухи: структура і функції.	участь у обговоренні питань семінарського заняття; аналітична презентація	1 24
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття		
	Аудиторна робота			
	Лекція	Тема 8. Пропедевтика міжнародно-політичних досліджень	робота на лекції	
	Семінарське заняття	8.1. Критичне мислення та аналітичні навички. 8.2. Постмодерна невизначеність методології, парадигмальний плюралізм і відкритість майбутнього. 8.3. Рекомендації щодо проведення наукових досліджень, підготовки та оформлення інформаційно-аналітичних робіт, уникнення «проблеми плагіату».	участь у обговоренні питань семінарського заняття	
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пошук, підбір та огляд літературних джерел з питань семінарського заняття; підготовка до заліку		
	Загалом			100

Рекомендована література

Основна

1. Кузь О. М. Множинна ідентичність як фактор політичної культури // Правова і політична культура українського соціуму за умов модернізації політико-правового життя : монографія / Л. М. Герасіна, І. В. Головка, І. Д. Денисенко та ін. ; за ред. М. П. Требіна. – Х. : Право, 2018. – С. 439–468.

2. Кузь О. М. «Європа регіонів» як ідентичнісний проект // Політико-правова ментальність українського соціуму в умовах європейської інтеграції : монографія / [О. О. Безрук, В. С. Бліхар, Л. М. Герасіна та ін.] ; за ред. М. П. Требіна. – Харків : Право, 2019. – С. 149–165. (744 с. / 16.12.2019)

Додаткова

3. Інтерпретація російсько-українського конфлікту в західних наукових і експертно-аналітичних працях / За ред. В. Кулика. – Київ : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. – 328 с.

4. Мідделаар Л. Нова політика Європи: десять років політичних криз / Луук ван Мідделаар ; пер. з англ. О. Панича. – Київ : Дух і літера, 2021. – 408 с.

5. Мідделаар Л. Перехід до Європи: Як континент став союзом / Луук ван Мідделаар ; пер. з англ. Олексія Панича. – Київ : Дух і літера, 2018. – 576 с.

6. Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблеми / за ред. О. Рафальського. – Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2021. – 704 с.

7. Kaufman, Joyce P. Introduction to international relations : theory and practice / Joyce P. Kaufman. – New York : Rowman & Littlefield Publishers, 2018. – 327 p.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

8. Атлантична рада США. – Режим доступу : <http://www.atlanticcouncil.org>

9. Брукінгський інститут (The Brookings Institution (BI)). – Режим доступу: <http://www.brookings.edu>

10. Європейський союз [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.europarl.eu.int>

11. Королівський інститут міжнародних отношений (The Royal Institute of International Affairs). – Режим доступу : <https://www.chathamhouse.org>

12. Міністерство регіонального розвитку та будівництва в Україні. Офіційний сайт. – Режим доступу : <http://www.minregionbud.gov.ua/>

13. Політична регіоналістика. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. Семена Кузнеця : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=5373>

14. The Assembly of European Regions. – Режим доступу: <http://www.aer.eu>